

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 503/2014-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. augusta 2014 predbežne prerokoval sťažnosť R. Š., zastúpeného advokátkou JUDr. Zuzanou Baloghovou, Madačova 7, Ružomberok, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva podľa čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Kežmarok č. k. 6 P 129/2013-103 z 29. novembra 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. Š. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. mája 2014 doručená sťažnosť R. Š. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva podľa čl. 49 ústavy a práva spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej

len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Kežmarok (ďalej len „okresný súd“) č. k. 6 P 129/2013-103 z 29. novembra 2013.

Z podania a jeho príloh vyplynulo, že sťažovateľ bol účastníkom konania o rozvod manželstva a úpravu rodičovských práv a povinností k maloletému synovi účastníkov konania. Okresný súd rozsudkom č. k. 6 P 129/2013-103 z 29. novembra 2013 manželstvo účastníkov konania rozviedol, na čas po rozvode zveril maloletého syna účastníkov konania do osobnej starostlivosti matky a sťažovateľa (otca maloletého dieťaťa) zaviazal prispievať na výživu maloletého dieťaťa určenou sumou (vo zvyšujúcej časti návrh matky na určenie výživného zamietol). V bode IV výroku uznesenia vylúčil konanie o úpravu styku otca s maloletým dieťaťom na samostatné konanie, čo odôvodnil potrebou nariadiť znalecké dokazovanie. Sťažovateľ sa proti výroku o úprave styku otca s maloletým dieťaťom odvolal. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 13 CoP 5/2014 a sp. zn. 13 CoP 6/2014 z 18. marca 2014 odvolanie sťažovateľa odmietol z dôvodu, že ide o výrok, ktorým sa upravuje vedenie konania, a proti takémuto výroku v zmysle § 202 ods. 3 písm. a) a § 218 ods. 1 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) odvolanie nie je prípustné. Krajský súd zároveň upozornil okresný súd na nesprávny postup, ak posledným výrokom vylúčil konanie o úpravu styku otca s maloletým dieťaťom na samostatné konanie.

Podľa sťažovateľa postupom okresného súdu mu bolo odopreté, aby sa stretával so synom, okresný súd si zjednodušil rozhodovanie, keď tak jednoduchú otázku vylúčil na samostatné konanie, čím porušil jeho právo na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

V sťažnosti ďalej uvádza:

„Porušenie svojho práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní o rozvod manželstva vidí sťažovateľ v tom, že súd nerešpektoval, že s konaním o rozvod manželstva je zo zákona spojené konanie o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu pochádzajúcemu z manželstva na čas po rozvode /§ 113 ods. 1 OSP, § 24 ods. 1 Zákona o rodine/. Takto

vydaným rozhodnutím súd znemožnil, aby bolo riadne, v jednom rozhodnutí o rozvoze manželstva, rozhodnuté aj o styku otca s maloletým dieťaťom, o ktorom nie je ani doposiaľ rozhodnuté, teda od rozhodnutia súdu prvého stupňa o rozvoze uplynula už doba cca 6 mesiacov, ale styk otca so synom upravený nie je, a nie je ani vyhliadka na skoré rozhodnutie súdu, nakoľko ani po vylúčení veci na samostatné konanie nebol do dnešného dňa určený termín pojednávania.

V prípade, že by súd aplikoval pri vydávaní rozsudku zákonné ustanovenia spájajúce s konaním o rozvod manželstva aj konanie o úpravu výkonu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu na čas po rozvoze, nebola by situácia dospela do stavu, že takmer pol roka po rozvoze nie je právoplatne upravené stretávanie sa otca so synom. V tejto súvislosti pochybenie prvostupňového súdu vyslovil aj odvolací súd, dokonca s hrozbou disciplinárneho postihu konajúceho sudcu, avšak konajúci sudca napriek tomu doposiaľ vo veci nekonal, takže stav porušenia práv sťažovateľa trvá naďalej. Vo veci boli podané dve žiadosti o pokračovanie v konaní /dňa 31. 03. 2014 a dňa 23.04.2014/, avšak bez efektu, nakoľko súd v konaní napriek tomu, že od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu dňa 01. 04. 2014 uplynul už cca 1,5 mesiaca, vo veci nekoná. Podotýkam, že konanie o úpravu styku otca so synom je konaním, kde súd má postupovať chrániac záujmy maloletého dieťaťa, rešpektovať právo druhého rodiča na stretávanie sa s dieťaťom, a teda bez zbytočného odkladu. Konajúci súd si zjednodušil rozhodovanie, keď tak dôležitú otázku vylúčil na samostatné konanie, čím porušil právo otca, t. j. sťažovateľa, na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie.“

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci jeho sťažnosti takto rozhodol:

„Právo R. Š. na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky Rozsudkom Okresného súdu Kežmarok č. k. 6 P 129/2013-103 porušené boli.

Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 3.000,-EUR (slovom tritisíc eur), ktoré je mu Okresný súd Kežmarok povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd Kežmarok je povinný zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 294,08 € na účet advokátky JUDr. Zuzany Baloghovej, vedený v... do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Nárok na náhradu požadovanej nemajetkovej ujmy odôvodňuje sťažovateľ tým, „že nemá upravené stretávanie sa so synom a s dieťaťom nie je v žiadnom kontakte“. Od rozhodnutia súdu prvého stupňa o rozvode uplynulo už viac ako 6 mesiacov a o styku s maloletým dieťaťom ešte stále nie je rozhodnuté.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podstatou námietok sťažovateľa sú jeho tvrdenia o porušení jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, práva podľa čl. 49 ústavy a práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6. ods. 1 dohovoru tým, že okresný súd vylúčil na samostatné konanie úpravu styku s maloletým dieťaťom, čo je v rozpore s § 113 ods. 1 OSP a § 24 ods. 4 a § 25 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), v dôsledku čoho došlo aj k namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 49 ústavy len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho spáchanie.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa § 113 ods. 1 OSP s konaním o rozvod manželstva je spojené konanie o úpravu pomerov manželov k maloletým deťom z ich manželstva na čas po rozvode.

Podľa § 24 ods. 4 zákona o rodine súd pri rozhodovaní o výkone rodičovských práv a povinností alebo pri schvaľovaní dohody rodičov rešpektuje právo maloletého dieťaťa

na zachovanie jeho vzťahu k obidvom rodičom a vždy prihliadne na záujem maloletého dieťaťa, najmä na jeho citové väzby, vývinové potreby, stabilitu budúceho výchovného prostredia a ku schopnosti rodiča dohodnúť sa na výchove a starostlivosti o dieťa s druhým rodičom. Súd dbá, aby bolo rešpektované právo dieťaťa na výchovu a starostlivosť zo strany obidvoch rodičov a aby bolo rešpektované právo dieťaťa na udržiavanie pravidelného, rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s obidvomi rodičmi.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o rodine ak sa rodičia nedohodnú o úprave styku s maloletým dieťaťom podľa odseku 1, súd upraví styk rodičov s maloletým dieťaťom v rozhodnutí o rozvode; to neplatí, ak rodičia úpravu styku žiadajú neupraviť.

Sťažovateľ uplatnil proti rozhodnutiu o vylúčení úpravy styku s maloletým dieťaťom na samostatné konanie opravný prostriedok, jeho odvolanie však smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné. Krajský súd k napadnutému výroku rozsudku zároveň uviedol:

„V súvislosti s rozsudkom súdu prvého stupňa o rozvode manželstva zo dňa 29. 11. 2013 odvolací súd upozorňuje okresný súd na nesprávny postup, ak posledným výrokom vylúčil konanie o úpravu styku otca s mal. dieťaťom na samostatné konanie. Podľa § 113 ods. 1 O. s. p. totiž s konaním o rozvod manželstva je spojené konanie o úprave pomerov manželov k maloletým deťom z ich manželstva na čas po rozvode. S týmto ustanovením plne komunikuje aj ustanovenie § 24 ods. 1 Zákona o rodine, podľa ktorého, v rozhodnutí, ktorým sa rozvádza manželstvo rodičov maloletého dieťaťa, súd upraví výkon ich rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas po rozvode, najmä určí, komu maloleté dieťa zverí do osobnej starostlivosti, kto ho bude zastupovať a spravovať jeho majetok. Súčasne určí, ako má rodič, ktorému nebolo maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, prispievať na jeho výživu, alebo schváli dohodu rodičov o výške výživného. Týmto zákonnými zásadami sa súd prvého stupňa v konaní o rozvod manželstva účastníkov neriadil. Ak však posledným výrokom rozsudku o rozvode konanie o úpravu styku otca s mal. dieťaťom vylúčil na samostatné konanie, nezostávalo odvolaciemu súdu nič iné, než odvolanie otca proti tomuto výroku rozsudku odmietnuť tak, ako už bolo vyššie

uvedené a zdôvodnené. Ak by odvolací súd takýto nesprávny postup konajúceho sudcu zistil aj v budúcnosti, môže to byť dôvodom na jeho disciplinárny postih.“

V posudzovanej veci sa sťažovateľ domáhal zásahu ústavného súdu proti napadnutej časti rozhodnutia okresného súdu, ktorým bola vylúčená úprava jeho styku s dieťaťom na samostatné konanie. Okresný súd vylúčil vec na samostatné konanie, pretože *„sa rodičia nedokázali na pojednávaní dohodnúť a aj vzhľadom na ich tvrdenia súd dospel k záveru, že v tomto prípade je potrebné nariadiť znalecké dokazovanie. Z týchto dôvodov súd konanie o úpravu styku otca s mal. dieťaťom vylúčil na samostatné konanie.“*. Napadnuté rozhodnutie je rozhodnutím procesným, proti ktorému nie je podľa § 202 ods. 3 písm. a) OSP odvolanie prípustné a ktoré v zmysle § 169 ods. 2 OSP nemusí obsahovať odôvodnenie.

Podľa názoru ústavného súdu v okolnostiach posudzovanej veci nejde o zložitý prípad (hard cases) majúci ústavnoprávny význam, a to vzhľadom na procesný charakter napadnutého rozhodnutia, ktorým sa upravuje vedenie konania, ako aj na skutočnosť, že samotným vylúčením úpravy styku s maloletým dieťaťom na samostatné konanie sa toto konanie vecne nekončí (teda bude riadne pokračovať). Z hľadiska materiálneho preto v rozsahu sťažovateľom uvádzaných dôvodov nemohlo dôjsť k porušeniu ním označených práv (podobne I. ÚS 571/2013).

Ústavný súd dodáva, že nie je jeho úlohou perfekcionisticky „opravovať“ konanie pred všeobecnými súdmi, a to aj keby k nim urobeným dielčím procesným úkonom mal výhrady. Úlohou ústavného súdu je ochraňovať ústavnosť (nie zákonnosť) konania pred všeobecnými súdmi. Preto je povinnosťou ústavného súdu rozlišovať medzi prípadmi, kedy procesný postup priečiaci sa zákonu zároveň vyústi do protiústavnosti a nespravodlivosti konania ako celku, a prípady, kedy určitý procesný postup – hoci by ho aj bolo možné osamotene hodnotiť, z formálneho pohľadu ako postup contra legem – protiústavnosť konania nezaloží.

Ústavný súd sa nenachádza v sústave všeobecných súdov, neposudzuje výklad jednoduchého práva ani zákonnosť a optimálnosť postupu okresného súdu, ku ktorému nie je ani nadriadeným súdom. Kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv alebo slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k obmedzeniu, resp. odopretiu základných práv alebo slobôd (IV. ÚS 57/09). Ústavný súd konštatuje, že namietaný postup okresného súdu zásah takejto intenzity do sťažovateľom označených základných práv nesignalizuje.

Okresný súd vylúčením časti veci na samostatné konanie nezabránil v styku sťažovateľa s maloletým dieťaťom, keďže táto otázka bude predmetom preskúmavania zo strany všeobecného súdu v samostatnom konaní. Postup okresného súdu nebol správny, dôvodom jeho konania bola najmä otázka ochrany práv maloletého dieťaťa, a nie zámer odoprieť sťažovateľovi možnosť stretávať sa s dieťaťom, a spôsobiť mu tak ujmu na jeho základných právach. Keďže o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiu rozhoduje krajský súd, a nie ústavný súd, platí aj v tomto prípade zásada subsidiarity a ústavný súd v tejto časti odmietol sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

Sťažovateľ ďalej uvádza ako jeden z dôvodov namietaného porušenia ním označených práv skutočnosť, že okresný súd už dlhšiu dobu vo veci nekoná, avšak v samotnom texte svojej sťažnosti sa nedožaduje ochrany základného práva na konanie bez prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a preto sa týmito jeho tvrdeniami ústavný súd (ktorý je viazaný petitom sťažnosti) pri predbežnom posudzovaní jeho sťažnosti bližšie nezaoberal.

Sťažovateľ v časti sťažnosti namietal tiež porušenie svojho základného práva podľa čl. 49 ústavy rozsudkom okresného súdu. Keďže sťažovateľ je v konaní pred ústavným súdom zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom a vo svojej sťažnosti neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, resp. bližšie neodôvodnil, v čom vidí porušenie svojho

základného práva podľa čl. 49 ústavy ústavný súd jeho sťažnosť v tejto časti odmietol pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne napr. III. ÚS 193/09). K tomu ústavný súd ešte dodáva, že čl. 49 ústavy vyjadruje jednu zo základných hmotnoprávnych zásad trestného práva (nullum crimen sine lege), ktorej porušenie sťažovateľ spája s rozhodnutím o vylúčení konania o úprave styku s dieťaťom na samostatné konanie, ktoré vníma ako určitý druh sankcie spôsobujúcej mu ujmu na právach. Napadnuté rozhodnutie okresného súdu svojím charakterom nemožno vnímať ako uloženie trestu, alebo takej ujmy na právach, ktorá by mala charakter trestu, a nemôže byť spôsobilé porušiť označené základné právo sťažovateľa, pretože o úprave styku sťažovateľa s dieťaťom sa bude ešte konať.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. augusta 2014